

Turnul de Fildeş de Camil Petrescu dramatizare de Manase Radneiu

Prin dramatizarea nuvelei *Turnul de fildeş*, Manase Radneiu arată ceva mai mult decît o bună dramatizare, el ne arată însăși structura dramatică a prozei lui Camil Petrescu; încă o dată, ne-apar cu limezime forța conflictului, subteran în nuvelă, pregnanța caracterelor, meandrele tramei. Cu supunere afină la spiritul campilpetrescian, Manase Radneiu nu se arată, nici o clipă, pe sine, coautor pe un subiect inventat de altul, el nu face o „preluare după”, ci o prelucrare, vădind ambiții nu atît artistice, cît interpretativ-exegetice. Să pui în lumină personalitatea artistică a celui alt în deplina sa autenticitate, iată ambiția oricărui critic, dar Manase Radneiu nu a ales calea comentariului critic, ci pe aceea a artei, cu atît mai fidelă, cu cît cere mai multă congenialitate. Autorul dramatizării nu ezită să împrumute din textele lui Camil Petrescu sintagme întregi. Uneori, replicile îngheață aforistic în cea mai pură accepție campilpetresciană. „A te izola înseamnă a fi sperjor prin tăcere” îi strigă Gelu Ruscanu, ziaristul, pictorului Paul Lomanescu.

Cîteva idei-forță (spun astfel pentru că ele constituie conflictul) se desprind cu claritate în cursul desfășurării spectacolului. Aceea că artistul e anulat prin imburghezire; aceea că, în societatea burgheză, politica puterii e practică de un

grup social restrîns; aceea că lupta pentru adevăr și dreptate a intelectualului cîstit este mistificată și utilizată astfel pentru remanierea unui aparat de stat corupt; aceasta din urmă, încă mai profundă, căci se înțelege, implicit, că într-un organism social bolnav în chiar temeiurile sistemului său politic nici o conștiință purtătoare de adevăr nu se poate salva și nu poate să salveze ceva, că opinia publică devine o forță iluzorie, că libertatea de opinie este o libertate iluzorie.

Personajele sînt vectori ai acestor idei, atitudinile, reacțiile lor psihice fiind doar simptome ale conceptelor etico-politice pe care le reprezintă. Paul Lomanescu, pictor, cîndva, poate, înzestrat, s-a pierdut în manii colecționiste și și-a însușit o concepție de artă academistă, lipsită de suflul ce i l-ar fi acordat o etică luptătoare. Slabele sale reacții la o comandă a ministerului sînt înăbușite de Irene, soție dominatoare, de un practicism rapace, care confundă, cu inconștientă crudă, politica de stat cu relațiile de familie. Șerban Sinești, politician veros, e ros de ambiția puterii, pentru care este capabil de crimă. Gelu Ruscanu, ziarist, format la școala ideologică socialistă, constată cu stupeoare că actul său de demascare publică a unui ministru afacerist ajută la ridicarea în aceeași funcție a criminalului Șerban Sinești.

Distribuția, bine aleasă de regizorul Cornel Todea, a întrunit cîțiva actori de prestigiu. Mircea Anghelescu a fost, în Paul Lomanescu, o prezență elegantă, cu atitudini deferente, ușor gracile, parcă desprinse dintr-o continuă stare de convalescență. Ileana Predescu a făcut o Irene cu aere de stăpînă despotică, care nu suferă replica, trufiei i-a dat însă o tentă de bătrînețe și nu de vechime, ce nu se potrivește vîrstei actriței. Aceasta a lăsat o ușoară impresie de rol stricat prin confuzie — așa cum am identifica, greșit, firește, vetust cu vechi, nu cu învechit, cum ar trebui. Aici, poate și regizorul nu a optat clar pentru un tip anume, așa că Irene a Ilenei Predescu ne-a apărut ca o Zoe imitînd prea devreme ticurile bătrînei Hangerliu. Ion Lucian face, în rolul lui Șerban Sinești, o siluetă energică, gesturile exprimă respectabilitatea demnitarului. Ovidiu Iuliu Moldovan, în Gelu Ruscanu, e încordat pînă la rigiditate, mască sub care simțim presiunea combustibilor interioare.

Am lăsat-o la sfîrșit pe Valeria Seciu, care practică un joc subtil, al privirilor exprimînd dorințe reprimite, renunțări, regrete. Ea relevă în Maria Sinești feminitatea strivită de relațiile familiale burgheze bazate pe interese pecuniare.

Constantin Radu-Maria